

LAUSUNTO
14.6.2023

26/2023

Opetushallitus
[Lausuntopalvelu.fi](https://www.lausuntopalvelu.fi)

Viite: OPH-2815-2023

Asia: JHL ry:n lausunto Liiketoiminnan perustutkinnon perusteiden luonnos

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry kiittää mahdollisuudesta lausua Liiketoiminnan perustutkinnon perusteiden luonnoksesta.

Tutkinnon perusteiden työelämälähtöisyys, selkeys ja ymmärrettävyys

Lausuntopyynnön taustatiedoissa sanotaan, että perusteiden työelämälähtöisyyttä on edistetty avoimilla työpajoilla, osaamistarvekyselyllä sekä uudistamistyötä tukevan Teams-ryhmän avulla, jossa uudistamistyöhön osallistuneiden oli mahdollista kommentoida sisältöluonnoksia. Lisäksi alan eri aiheiden asiantuntijoiden osaamista on hyödynnetty tutkinnon osien kirjoituspalaverissa. Tutkinnon perusteiden luonnosta on käsitelty myös Liiketoiminnan työelämätoimikunnan kokouksissa ja siitä on kerrottu Liiketoiminta ja hallinto- ennakointiryhmässä.

Valmisteluun ovat osallistuneet työelämän edustajat, koulutuksen järjestäjät ja erilaiset asiantuntijatahot. Voidaankin todeta, että uudistamistyö on ollut työelämälähtöistä ja terminologia pääsääntöisesti selkeää ja ymmärrettävää.

Tutkinnon perusteiden terminologiassa on kiitettävästi käytetty termiä organisaatio, joka viittaa siihen, että opiskelija voi toimia sekä yrityksessä että julkisella sektorilla. Koska tutkintoa suorittavat myös julkisen sektorin työntekijät, tulee terminologian olla työelämälähtöistä myös heille ja täten palvella heitä.

Tästä syystä tasapuolisuuden vuoksi tulisi pakollisessa tutkinnon osassa *Liiketoimintaympäristössä toimiminen, Työhön ja liiketoimintaympäristöön perehtyminen*-ammattitaitovaatimuksessa näkyä myös julkinen sektori.

- JHL esittää, että ensimmäinen at-vaatimus muutetaan seuraavasti:
 - opiskelija nimeää yleisimmät yritysmuodot sekä julkishallinnon/julkisen sektorin/julkisten palvelujen muodot ja tunnistaa niiden keskeisiä eroavaisuuksia
- Vaihtoehtoisesti voidaan säilyttää ensimmäinen at-vaatimus yritysmuodoista sellaisenaan ja lisätä alle toinen vaatimus, jossa opiskelijan tulee nimetä 'julkishallinnon/ julkisen sektorin/ julkisten palvelujen muodot ja tunnistaa niiden keskeisiä eroavaisuuksia'.

Tutkinnon muodostuminen

Liiketoiminnan perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä, joista ammatillisia tutkinnon osia on 145 osaamispistettä. Tutkinto sisältää pakollisia tutkinnon osia vain kaksi, Liiketoimintaympäristössä toimiminen, 25 osp ja Asiakaspalvelu, 15 osp, yhteensä 40 osaamispistettä. Loput osaamispisteet hankitaan valinnaisista tutkinnon osista ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osp). Tutkintonimike on merkonomi.

Pakollisten tutkintojen osuus kokonaisosaamispistemäärästä on kuitenkin pieni (40 osp), jos ajatellaan, että 'pakollisuudella' taataan tietty perusosaaminen ammatissa.

- JHL kysyy, kattavatko valitut pakolliset tutkinnon osat *Liiketoimintaympäristössä toimiminen* ja *Asiakaspalvelu* nämä perusosaamisen tarpeet ja palveleeko tutkinto näin ollen riittävästi työelämää?

Merkonomi-tutkintonimike on perinteisesti työelämässä antanut etenkin julkishallinnon työnantajalle varmuuden siitä, että henkilö, joka tällaisen tutkinnon on suorittanut, osaa tehdä erilaisia organisaation kirjanpito-tehtäviä. Nyt ehdotetussa Liiketoiminnan perustutkinnon luonnoksessa tutkinnon osa Kirjanpito, 30 osp, on yksi valinnaisista tutkinnon osista. Pakollisiin tutkinnon osiin ei ole sisällytetty kirjanpidollisia ammattitaitovaatimuksia.

Kirjanpito on tärkeä osa merkonomin tutkinnolla tehtävää työtä. Se antaa ymmärrystä laajemmin organisaation toiminnasta ja eri toimintojen keskinäisistä riippuvuuksista sekä auttaa ymmärtämään oman työn osuutta kokonaisuudesta.

- Tästä syystä JHL esittää
 - että '*Kirjanpito*'-ammattitaitovaatimuksia joko lisätään pakolliseen tutkinnon osaan *Liiketoimintaympäristössä toimiminen* tai
 - valinnainen tutkinnon osa *Kirjanpito* muutetaan pakolliseksi tutkinnon osaksi
 - mikäli ammattitaitovaatimuksia lisätään *Liiketoimintaympäristössä toimiminen* pakolliseen tutkinnon osaan, tulee osaamispisteitä lisätä huomattavasti

Edellä mainittu olisi työelämälähtöistä, palvelisi työelämää ja varmistaisi rekrytoijalle sen, että palkkaamalla merkonomitutkinnon suorittaneen henkilön, tällä olisi myös kirjanpito-osaamista. Kirjanpito-osaaminen on edellytyksenä monilla liiketalouden osa-alueilla, myös mm. markkinoinnissa. Kirjanpito-osaaminen lisäisi tutkinnon suorittaneen monikäyttöisyyttä työpaikoilla jo työssä oleville sekä työtä hakeville opiskelijoille.

Pakollisten tutkinnon osien lisääminen antaisi tukea ja valmiuksia jatko-opiskelulle merkonomin tutkinnon jälkeen. Karttuneen työkokemuksen jälkeen on oltava hyvä mahdollisuus jatkaa opiskelua esimerkiksi tradenomin tms. tutkinto-ohjelmassa. Tavoitteena tulee olla opiskeluvaihtoehtojen hyödyntämismahdollisuus työuran eri vaiheissa.

Tutkinnon osien sisällöistä ja ammattitaidon osoittamisesta (osaaminen on ajantasaista ja huomioi tulevaisuuden osaamistarpeet, osaaminen voidaan hankkia, osoittaa ja arvioida työelämän tehtävissä)

Molemmissa pakollisissa tutkinnon osissa on at-vaatimuksissa:

- o tunnistaa yleisimpiä mahdollisia kyber- ja tietoturvauhkia työssään ja osaa mahdollisessa uhkatilanteessa toimia roolinsa mukaisesti
- JHL kysyy, onko tarpeellista edellyttää tätä at-vaatimusta kummassakin pakollisessa vai voisiko jättää vain toiseen pakolliseen tutkinnon osaan esim. Liiketoimintaympäristössä toimiminen?

Tutkinnon osa *Projektissa toimiminen, 15 osp*

- vastaako tutkinnon osan nimi sen sisältöä? Onko sisältö enemmän projektinhallintaa, johtamista ja organisointia kuin projektissa mukana olemista jonkun toisen johdolla? Ja jos on johtamista, tällöin sisältö liian suppea ja 15 osp liian vähän.

Tutkinnon osa *Asiakkuuden hoitaminen, 15 osp*

- organisaatioissa hoidetaan yleensä useita asiakkuuksia; hoitaako tutkinnon suorittaja vain yhtä asiakkuutta ja sitä arvioidaan? Vai pitäisikö tutkinnon osan nimi olla Asiakkuuksien hoitaminen?

Useissa valinnaisissa tutkinnon osien (mm. *Digitaalinen kauppa, Finanssipalvelut, Kirjanpito, Laskutus- ja myyntireskontra, Liiketoiminnan logistiikka, Markkinointiviestintä, Tilinpäätösasiakirjat ja tuloverotus, Tuote- ja palveluneuvonta, Tuotekeräily*) ammattitaitovaatimuksissa sanotaan

- o tunnistaa alan keskeisiä käsitteitä toisella kotimaisella kielellä tai vieraalla kielellä
- Kielitaitovaatimus oudosti ilmaistu, kun Suomi on kaksikielinen maa, jossa virallisina kielinä suomi ja ruotsi.

Tutkinnon osat *Kirjastopalvelu ja Kirjaston tieto- ja opastamispalvelut*

- Kummassakaan tutkinnon osassa ei ole mainintaa kirjaston inventointia ja kotiseutuaineiston ns. keräämistä eri tietolähteistä, vaikka on kirjastoalan osaamisvaatimus.
- JHL ehdottaa kyseisen at-vaatimuksen lisäämistä kirjastopalveluihin

Tutkinnon osien osaamispisteytyksestä ja merkittävydestä suhteessa koko tutkinnon laajuuteen 180 osaamispistettä

Pakollisten tutkinnon osien määrää ja osaamispisteitä tulisi lisätä, jotta kaikilla Liiketoiminnan perustutkinnon suorittaneilla merkonomeilla olisi tietty perustason osaaminen, jota yleisesti tarvitaan kaikessa liiketoiminnassa. Pakollisilla tutkinnon osilla taataan tämä perustason osaaminen. Yhteensä 40 osaamispistettä 180 osaamispisteestä

LAUSUNTO
14.6.2023

26/2023

on melko vähän perustason osaamiseen. Kirjanpito-osaaminen olisi yksi tällainen lisättävä pakollinen tutkinnon osa. Jos Kirjanpito tutkinnon osa jää valinnaiseksi, tämä ei takaa kyseistä osaamista kaikille tutkinnon suorittaneille.

Huomiota luonnoksessa herättää myös se, että valinnaisista tutkinnon osista valtaosa on 15 osp laajuisia, peräti 18. Myös toinen pakollisista tutkinnon osista on 15 osp. Vain 5 valinnaista tutkinnon osaa on 30 osp laajuisia. Tutkintokokonaisuuteen opiskelija joutuu valitsemaan monta valinnaista tutkinnon osaa, jotta saa koko tutkinnon suoritettua. Tutkinnosta voi muodostua pirstaleinen, pienten osien kokonaisuus ja syväosaaminen saattaa vaarantua.

Toisaalta tutkinnon tavoitteena on ollut, että kukin tutkinnon osa toimii itsenäisenä tutkinnon osana ja palvelee työelämän nykyprosesseja. Tätä tavoitetta tukevat 15 osp tutkintojen osat.

Muut huomiot

-

Lisätietoja:

Heini Wink, koulutuspoliittinen asiantuntija, heini.wink@jhl.fi

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja

Saila Ruuth
toimialajohtaja